១០

តើរបបថ្មីនេះ

ខ្មែរមានផ្លាស់ ចរិត ទេ ?

ខ្ញុំសូមរំលឹកឡើងវិញ នូវហេតុការណ៍ទាំងឡាយដែលសឲ្យឃើញថា យើងចេះតែមានចរិតប្រឆាំងគ្នាដូចដែលនិយាយមកហើយនេះដូចតទៅ ៖

ក្នុងឆ្នាំ ១៩៧០ មុនដំបូងវរជនយើង ប្រជាពលរដ្ឋយើងរួបរួមគ្នាល្អណាស់ៗ ទាំងលោក សឺង-ង៉ុកថាញ់ ប្រមុខចលនាខ្មែរសេរីក៏បានចូលរួបរួមនឹងអស់លោកវរជន ១៨ មីនាដែរ ព្រមទាំងបញ្ជូនកងទ័ពលើកដំបូង បីម៉ឺននាក់មកជួយស្រោចស្រង់កម្ពុជាផង ឲ្យរួចផុតពីគ្រោះថ្នាក់ជាដំបូងដែរ។ ទាំងអស់គ្នាធ្វើអ្វីធ្វើជាមួយគ្នា គ្មានវេទសហ៊ានសោះឡើយ ដរាបដល់ប្រកាសប្រទេសខ្មែរជាសាធារណរដ្ឋ កាលពីថ្ងៃ ៩ តុលា ១៩៧០ ទៀតៗ ឯសត្រូវបោមវាយយើងព្រោងព្រាត ប៉ុន្តែស្មារតីយើងគ្មានញញើតញញ័រ ចំពោះខ្មាំងប៉ុន្មានទេ យើងសង្ឃឹមថា អាចនឹងកំចាត់សត្រូវទៅវិញបានៗ យើងមានសាមគ្គីមុតមាំណាស់ ទាំងវរជន ទាំងប្រជាពលរដ្ឋៗ

ប៉ុន្តែជាអកុសលរបស់យើងខ្មែរ ចូលមកឆ្នាំ ១៩៧១ ខែកុម្ភៈ លោក លន់-នល់ ត្រូវមានជម្ងឺខ្វិចដៃឆ្វេងជើងឆ្វេង ហើយត្រូវចេញទៅព្យាបាលនៅបរទេស រហូតដល់ថ្ងៃទី ១២ មេសា ទើបត្រឡប់មកវិញៗ ស្ថានការណ៍ក្នុងស្រុកដូចជាល្អក់ខ្វល់ព្រោះនៅថ្ងៃទី ២០ មេសា ១៩៧១ លោក លន់-នល់ ដាក់ពាក្យសុំលាលែងពីដំណែងនាយករដ្ឋមន្ត្រី ចំពោះលោក ចេង-ហេង ប្រមុខរដ្ឋៗ ថ្ងៃ ២១ មេសា

លោក ចេង-ហេង អនុញ្ញាតតាមពាក្យសុំរបស់លោក លន់-នល់ តែលោកសុំឲ្យលោក លន់-នល់ រៀបចំគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។

- ថ្ងៃ ២៣ មេសា នៅវិមានរដ្ឋចំការមន លោកប្រមុខរដ្ឋ ដោយមានសភាទាំងពីរ និងរដ្ឋមន្ត្រីឃោសនាការចូលរួមផង បានជួបសន្ទនាជាមួយអង្គការសារពត៌មានជាតិដើម្បីឆ្លើយរឿងវិបត្តិគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។
- ថ្ងៃ ២៨ មេសា លោក លន់-នល់ ជូនដំណឹងទៅលោក ចេង-ហេង វិញថា លោកពុំអាចរៀបចំគណៈរដ្ឋមន្ត្រីបានទេ។
- ថ្ងៃ ២៩ មេសា ដោយលោក នល់-នល់ ពុំអាចតែងតាំងគណៈរដ្ឋមន្ត្រីបាន លោកប្រមុខរដ្ឋ ក្រោយពីបានពិគ្រោះជាមួយប្រធានរដ្ឋសភា និងប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសាធារណរដ្ឋ (កាលណោះហៅដូច្នោះ) ក៏បានស្នើលោក ស៊ីសុវត្ថិ សិរិមតៈ ឲ្យរៀបចំគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។ លោក សិរិមតៈ ថា ចាំគិតមើលសិន។
- ថ្ងៃទី ៣០ មេសា លោក សិរិមតៈតបទៅលោក ចេង-ហេង វិញថា លោកស្តាយណាស់ដោយពុំអាចតែងតាំងគណៈរដ្ឋមន្ត្រីថ្មីបាន ពីព្រោះ ៖ ទី ១ លោកជារដ្ឋមន្ត្រីចាស់ចង់ឲ្យអ្នកថ្មីកាន់ការម្តង, ទី ២ ស្រុកកំពុងកើតសង្គ្រាមវរល់ធ្វើសង្គ្រាម។ លោក ចេង-ហេង អស់ផ្លូវក៏ស្នើទៅលោក ជួប-ហែល អតីតប្រធានរដ្ឋសភា ឲ្យតែងតាំងគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។
- ថ្ងៃទី ១ ឧសភា លោក ជួប-ហែល ឆ្លើយតបទៅវិញថាលោកពុំអាចជ្រើសរើសគណៈរដ្ឋមន្ត្រីបានទេ។ លោក ចេង-ហេង ក៏ចាត់ឲ្យលោក អ៊ិន-តាំ ប្រធានសភាជាតិជ្រើសតាំងគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។
- ថ្ងៃ ៣ ឧសភា លោក អ៊ិន-តាំ បានឆ្លើយតបថាលោកពុំអាចជ្រើសតាំងគណរដ្ឋមន្ត្រីបានទេ។

ទៅឯណោះពុំអាចទៅឯណោះពុំអាច ក៏តាំងប្រជុំទាំងអស់គ្នាតែម្តង គឺលោក ចេង-ហេង, លោក លន់-នល់, លោក ស៊ីសុវត្ថិ សិរិមតៈ, លោក អ៊ិន-តាំ, លោក អ៊ុង-ស៊ឹម។ ទាំងអស់គ្នាតម្រូវឲ្យលោក លន់-នល់ ជ្រើសតាំងគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។

ទំរាំតែនិយាយត្រូវគ្នា ព្រមធ្វើការជាមួយគ្នា យើងមានវិបត្តិគណៈរដ្ឋមន្ត្រីអស់ពេលកន្លះខែលេងទទេ។

- ថ្ងៃទី ៥ ឧសភា សមាជិកនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី បានចូលទៅបង្ហាញខ្លួននៅទីស្តីការនាយករដ្ឋមន្ត្រី។ សមាជិកសំខាន់ គឺលោក លន់-នល់ ជានាយករដ្ឋមន្ត្រី, លោក សិរិមតៈ ជានាយកប្រតិភូ, លោក អ៊ិន-តាំ ជាឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទី ១, លោក សុខ-ធុង ជាឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទី ២, លោក ហង្ស-ធុនហាក់ ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទី ៣។

អស់លោកអ្នកនៅកត់សំគាល់ឃើញថា អស់លោកវរជនទាំងអស់នេះ នៅរួបរួមគ្នាគួរសរសើរ។

ក្នុងខែមិថុនា-កក្កដា បញ្ហាខ្វះអង្ករបានចោទឡើងគួរឲ្យព្រឺក្បាលរហូតដល់ធ្លាក់លោក យឹង-ថៃលី ពីដំណែងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងឧស្សាហកម្ម និង ផ្គត់ផ្គង់កសុការ។

ក្រឹត្យ ៤៦៨/៧១ប.រ. ចុះថ្ងៃ ២៩-៥-៧១ តាំងគណៈកម្មការចំរុះទូលំទូលាយ ទទួលបន្ទុករៀបចំសេចក្ដីព្រាងដើមរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃសាធារណរដ្ឋខ្មែរមានសមាជិក ៣ នាក់ តំណាងអង្គការរដ្ឋនិមួយៗ និងសមាគមនិមួយៗ។ រយៈពេលធ្វើរដ្ឋធម្មនុញ្ញ : ៣ ខែ។

ថ្ងៃ ១៦ មិថុនា ១៩៧១ ម៉ោង ៩ ព្រឹក លោក សិរិមតៈ បានបើកពិធី (ប្រកាសនាយកលេខ ១១១១-៧១) ឲ្យគណៈកម្មការចាប់ធ្វើការរបស់ខ្លួន។ គណៈកម្មការចំរុះមានសមាជិកទាំងអស់ ២៣១ នាក់ ដែលមានខ្ញុំ ប៊ុណ្ណចន្ទ-ម៉ុល ម្នាក់ផងតំណាងពុទ្ធិកសមាគមមជ្ឈមណ្ឌលសាធារណរដ្ឋ។ គណៈកម្មការចំរុះដោយមានលោក មាស-សាឯម ជាព្រឹទ្ធប្រធានបណ្ដោះអាសន្ន បានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសប្រធាន អនុប្រធានទាំងពីរនិងគណៈកម្មការតែងសេចក្ដី ១៥ នាក់។ លទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោត គឺ ប្រធានលោក សូ-ណែម, អនុប្រធានទី១ លោក ឌុក-រ៉ាស៊ី, អនុប្រធានទី ២ លោក ទ្រិញ-វ៉ាញ។

គណៈកម្មការចំរុះនេះបានធ្វើការយ៉ាងសកម្មមក។

- ថ្ងៃ ៦ សីហា ១៩៧១ លោក សិរិមតៈ ទៅសហរដ្ឋអាមេរិក រហូតដល់ថ្ងៃ ៣០ សីហា ទើបត្រឡប់មកវិញ បានជោគជ័យត្រចះត្រចង់។
- ថ្ងៃសៅរ៍ ទី ៤ កញ្ញា លោក សិរិមតៈ បានធ្វើសន្និសីទមួយរាយការណ៍អំពីលទ្ធផលដែលលោកបានទៅទាក់ទងនឹងសហរដ្ឋអាមេរិក ហើយលោកថា ឲ្យតែយើងរួបរួមគ្នាយ៉ាងល្អតទៅទៀត គេនឹងកាន់តែជួយយើងទ្វេរឡើងទៀត។ ស្ដាប់លោក សិរិមតៈ នាំឲ្យសប្បាយចិត្តណាស់។ គឺត្រូវតែសាមគ្គី ប៉ុន្តែទន្ទឹមនឹងពេលនោះ មិនដឹងហេតុដូចម្ដេច ស្រាប់តែនៅរដ្ឋសភាឯណោះ តំណាងរាស្ត្រ ៣៦ នាក់ ធ្វើញត្តិសុំដកលោក យ៉ែម-សំបូរ ចេញពីតំណែងប្រធាន។
- ថ្ងៃ ១៦ ខែកញ្ញា ១៩៧១, ក្រោយពីពេលជជែកគ្នាបែកផ្សែងមក ក្នុងរឿងទម្លាក់លោក យ៉ែម-សំបូរ រដ្ឋសភាបោះឆ្នោតសម្ងាត់មាន ២៤ សម្លេងឲ្យទម្លាក់តាមញត្តិ មាន ៣១ សម្លេងឲ្យទុក។ ដូច្នេះលោក យ៉ែម-សំបូរ នៅតទៅទៀត។ ជជែកគ្នានោះនាំឲ្យមនុស្សបែកសាមគ្គីមិនតិច។ បន្ទាប់នោះ នៅស្ងៀមៗ ស្រាប់តែថ្ងៃ ២៤ កញ្ញា លោក អ៊ិន-តាំ ដែលជាឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទី ១ និងជាឧត្ដមសេនិយត្រីនោះ ត្រូវដកចេញពីតំណែងទាំងអស់ ប្ដូរតំណែងនេះជូនទៅលោក ទឹម-ង៉ួន ក្ដុយ។ ប្រជាជនខ្មែរបែបស្ញើក ដោយឆ្ងល់។ យី! អស់លោកធំៗ ម៉េចក៏ដេញគ្នាចោលធូរម្ល៉េះ?
- ក្រឹត្យលេខ ៥៧០/៧១ប.រ. ចុះថ្ងៃ ៤-១០-៧១ គណៈកម្មការចម្រុះតែងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ត្រូវបានពន្យាពេល ២ ខែ តទៅទៀត ប៉ុន្តែមិនដឹងហេតុដូចម្ដេច ស្រាប់តែមានក្រឹត្យលេខ ៦០៩/៧១ប.រ. ចុះថ្ងៃ ១៦-១០-៧១ បង្កើតសភាធម្មនុញ្ញ ដោយបញ្ចូលសភាទាំងពីរ ចាប់តាំងពីថ្ងៃ ១៨ តុលា ១៩៧១ តទៅ។
- គណៈរដ្ឋមន្ត្រីជ្រើសរើសថែមថ្មី គឺលោក ទឹម-ង៉ួន ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទី ១ ទទួលបន្ទុកទីស្ដីការនាយករដ្ឋមន្ត្រី និងការសម្របសម្រួលខាងមហាផ្ទៃ សន្តិសុខជាតិ ធម្មការយុត្តិធម៌ សាធារណការ និងទេពកោសល្យជនបទ។
- លោក ធន-សុខុម ទេសរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសប្បិយកម្ម។
- លោកឧត្ដមសេនិយត្រី ឋាប្បណានិន្ទ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ សន្តិសុខជាតិ និងកម្មការ។

- លោក ម៉ាឡាយ-ខេម រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម និងផ្គត់ផ្គង់ភស្តុភារ។

ថ្ងៃទី ២០ តុលា ព្រះសង្ឃនៅភ្នំពេញបានធ្វើបាតុកម្មស្ងប់ស្ងាត់នៅមុខវត្តអារាម ទាមទារឲ្យ លោក លន់-នល់ ធ្វើប្រមុខរដ្ឋ ព្រមទាំងបិទពាក្យស្លោក សុំឲ្យតម្រឹមតម្រង់នូវកិច្ចការរដ្ឋទាំងឡាយ ដែលល្អៀងឃ្លៀងឃ្លាត។

- ថ្ងៃទី ៨ វិច្ឆិកា ១៩៧១ លោក ចេង-ហេង បើកពិធីប្រកាសជាផ្លូវការនូវសភាធម្មនុញ្ញ។ ពេលនោះសភាធម្មនុញ្ញបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងប្រធាននិងអនុប្រធាន បានលទ្ធផល លោក អ៊ិន-តាំ ជាប្រធាន, លោក ពិន-យ៉ឺន ជាអនុប្រធានទី ១, លោក កើត-គីហ៊ាង អនុ ប្រធានទី ២។

យើងឃើញថា លោក អ៊ិន-តាំ ដែលគេហូតឆាររនោះ ត្រូវមានមុខចេញមកទៀតតាមរយៈសភា ធម្មនុញ្ញនេះ។

សូមជម្រាបថា ស្ថានការណ៍សឹកពេលនោះ យើងវាយទៅកាន់ខេត្តកំពង់ធំ បានទៅដល់ភ្នំ សន្ទុក ស្រាប់តែថយមកវិញក្រាកៗ អស់រលីង ហើយស្ថានការណ៍ខាងលិចភ្នំពេញ (ទួលលៀប) ក៏ កម្រើកយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរព្រួយបារម្ភ តែបានធូរទៅវិញនៅចុងខែធ្នូ ១៩៧១ នោះ។

សង្ឃឹមថា ឆ្នាំ ១៩៧២ បែបបានស្រួល ប៉ុន្តែមិនដូច្នោះ បែរជាមានរឿងតៗ ទៀត :

- ថ្ងៃទី ៨ មិនា ១៩៧២ ស្រាប់តែមានញត្តិរបស់និស្សិតមហាវិទ្យាល័យនីតិសាស្ត្រ និង វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ជូនសភាធម្មនុញ្ញ សូមស្នើម៉ឺងម៉ាត់ មិនឲ្យដាក់ក្នុងកាលៈទេសៈណាដែល ការបោះឆ្នោតពុំអាចប្រព្រឹត្តទៅបាននោះ បុគ្គលណាមានឈាមជ័រជាស្តេចឲ្យកាន់តំណែងធំៗ របស់សាធារណរដ្ឋខ្មែរ ដូចមានចែងខាងក្រោមនេះ

  ១- ប្រធានាធិបតី

  ២- អនុប្រធានាធិបតី

  ៣- នាយករដ្ឋមន្ត្រី ឬ រដ្ឋមន្ត្រី

  ៤- នាយអគ្គសេនាធិការកងយោធពលខេមរជាតិ

- ថ្ងៃ ៩ មីនា និស្សិតប្រជុំយ៉ាងធំនៅសាលសន្និសីទចតុមុខ ហៅថាសមាជយុវជន មានបិទ បដាព្រោងព្រាតសុទ្ធតែពាក្យស្លោកថា : កុំករយុវជន, អញ្ញាស្រ័យមនុស្សពុករលួយគឺ ក្បត់ជាតិ, កុំចែកអំណាចដូចចែកនំគ្នាស៊ី ។ល។

នៅទីបញ្ចប់ សមាជសម្រេចថា :

«យើងជាយុវជនលែងទុកចិត្តរដ្ឋាភិបាលលោកឧត្តមសេនិយ សិរិមតៈ ហើយ»

ស្អែកឡើងថ្ងៃ ១០ មីនា ១៩៧២ នៅកំពែងវត្តកោះ វត្តលង្កា មានបដាគាំទ្រសេចក្តីសំរេចចិត្ត របស់សមាជយុវជន។ ក្នុងល្ងាចនោះ លោក ចេង-ហេង ថ្លែងតាមវិទ្យុថា លោកអស់លទ្ធភាពនឹងបំរើ ប្រទេសក្នុងឋានៈជាប្រមុខរដ្ឋតទៅទៀតហើយ លោកសុំផ្ទេរឋានៈនេះទៅលោក លន់-នល់ វិញ។

មិនតែប៉ុណ្ណោះ ម៉ោង ២១ យប់ លោក លន់-នល់ ក្នុងសាររបស់លោក ដែលទទួលឋានៈ ប្រមុខរដ្ឋពីលោក ចេង-ហេង លោកក៏បានឲ្យសភាធម្មនុញ្ញឈប់ចប់សកម្មភាពទៅដែរ។

នែ! វាទៅជាអីចឹង និស្សិតមិនទុកចិត្តលោក សិរិមតៈ វាទៅជាអស់មានលោក ចេង-ហេង ហើយមករលីងឯសភាធម្មនុញ្ញ! ស្មុគស្មាញសម្បើម!

- *ថ្ងៃ ១២ មីនា លោកប្រមុខរដ្ឋ លន់-នល់ បានថ្លែងសារកែប្រែឋានៈប្រមុខរដ្ឋ ឲ្យទៅជាមានប្រធានាធិបតី ដោយចែងថា :*

  ១- ប្រមុខរដ្ឋខ្មែរ
  នឹងមានឈ្មោះជាប្រធានាធិបតីនៃសាធារណរដ្ឋពីត្រឹមណោះទៅ។

  ២- ប្រធានាធិបតីនៃសាធារណរដ្ឋខ្មែរ
  ជាអគ្គមេបញ្ជាការនៃកងយោធពលខេមរ ជាតិ។

  ៣- ប្រធានាធិបតីនៃសាធារណរដ្ឋខ្មែរ
  ទទួលខ្លួនឯងនូវមុខងារជានាយករដ្ឋមន្ត្រី។ ក្នុង កិច្ចការនេះ ប្រធានាធិបតីមានរដ្ឋមន្ត្រីទី ១ ម្នាក់ជាជំនួយ ដើម្បីសម្របសម្រួលសកម្មភាពនិងកិច្ចការនៃសមាជិកទាំងឡាយ នៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។ មានទីប្រឹក្សានិង ឧបការីអមផង។ មានខុទ្ទកាល័យនីតិប្រតិបត្តិមួយ និងក្រុមប្រឹក្សាជាតិខាងសន្តិ សុខជាជំនួយផង។

លោក លន់-នល់ ធ្វើបុណ្យសម្ភោធឋានៈរបស់លោកនៅថ្ងៃទី ១៤ មីនា ១៩៧២ ដោយមានព្រះសង្ឃ ១០៨ អង្គ ឧត្តមសេនិយ វរសេនិយ និងឲ្យប្រជាពលរដ្ឋស្រីប្រុសចូលរួម។

ការនេះខ្មែរសង្ឃឹមថាបានសុខស្រួលហើយ មិនដឹងជាយ៉ាងម៉េច ស្រាប់តែមានវិបត្តិគណៈរដ្ឋមន្ត្រីទៀត វិវរវល់នឹងរកវរជនម្នាក់ឲ្យមកជ្រើសរើសគណៈរដ្ឋមន្ត្រីថ្មី។ រកឯណោះពុំបាន ឯណោះពុំកើត ក៏ទៅហៅលោក សឺង-ង៉ុកថាញ់ ពីព្រៃនគរឲ្យមករៀបចំគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។

យើងវវល់នឹងរឿងនេះ ក៏ស្រាប់តែខ្មាំងស្រោចគ្រាប់រ៉ុក្កែតចូលក្រុងពីរាត្រីទី ២០ ទៅ ២១ មីនា យ៉ាងសម្បើម ស្លាប់អស់មនុស្ស ១១២ នាក់ គួរឲ្យឈឺចាប់ណាស់។ ខ្មោចវិទ្យុស៊ីងមានជ័យ។

លោកប្រធានាធិបតី លន់-នល់ ថ្លែងសាររឿងនេះថាប្រាកដជាមានអ្នកក្នុងឲ្យដៃ។

ឯចំណែកលោក សឺង-ង៉ុកថាញ់ ក៏បានរៀបចំគណៈរដ្ឋមន្ត្រីតាមឧវាទរបស់លោក លន់-នល់ ទៅតាមរបៀប Régime Présidentiel ។

ស្រាប់តែថ្ងៃ ២៤ មីនា គេឃើញខិតប័ណ្ណប្រឆាំងនឹងលោកគ្រូ ខៀវ-ជុំ ដែលចេះតែចប្រប់អារ៉ាប់ទៅជំនុំជាមួយសិស្ស នាំឲ្យមានបរិយាកាសមិនល្អ។

ហើយសម្តេចព្រះសង្ឃរាជគណៈមហានិកាយក៏ត្រូវបង្ខំព្រះទ័យឲ្យថ្លែងសារមួយ បន្ទោសលោកគ្រូ ខៀវ-ជុំ ដែរ។

ថ្ងៃ ២៨ មីនា មានបដាព្រោងព្រាតនៅតាមមហាវិទ្យាល័យនានាថា:

- *កុំកេណ្ឌរាស្ត្រឲ្យស្រែក ជយោ!*
- *កុំចោទយុវជនថាបង្កើតអានាធិបតេយ្យ !*
- *កុំទេចចោលឲ្យអស់កំអែលសក្តិភូមិ !*
- *ទៅហើយ មកវិញក្តែ !*

ហើយនៅថ្ងៃ ២៩ មីនា នៅសាកលវិទ្យាល័យភ្នំពេញ មានសមាជយុវជនមួយ ការពារលោក តា ប៉ាង-ខាត់ និង ខៀវ-ជុំ ដែលចេះតែឧស្សាហ៍មកចូលរួមប្រជុំជាមួយសិស្ស តាមសេចក្ដីនិមន្តរបស់សិស្ស។

ស្ថានការណ៍វឹកវរលំរបស់សិស្សនេះ បានលាតវែងអន្ធាយរហូតដល់ថ្ងៃ ២៣ មេសា ១៩៧២ មហាវិទ្យាល័យច្បាប់ត្រូវអាជ្ញាធរអាវុធហត្ថព័ទ្ធជុំវិញ។ នៅក្នុងនោះ មានលោក កែវ-អន និងនិស្សិត កុយ-ប៊ុច។

ឯលោក ស៊ីង-ង៉ុកថាញ់ ប្រកាសក្នុងថ្ងៃនោះឲ្យសិស្សនៅឲ្យស្ងៀម កុំរំជើបរំជួល។

ថ្ងៃ ២៦ មេសា ស្ថានការណ៍អាប់អួបានកើតឡើង ក្រុមបាតុករាប់ពាន់នាក់ ដែលបានទម្លាយរនាំងហាមឃាត់កាលពីព្រឹកនោះ បានស្ថិតនៅមុខមហាវិទ្យាល័យច្បាប់ មានមីក្រូស្រែកជៀមជាមឲ្យរដ្ឋាភិបាល។ ហើយម៉ោង ១៧ ក៏នាំគ្នាចោលដុំថ្មមកលើអាវុធហត្ថ អាវុធហត្ថក៏ចោលគ្រាប់បែកផ្សែងព្រមទាំងស្នូរកាំភ្លើងអស់ ៥ នាទី បាតុករតេជាន់គ្នា។ បាតុករស្រែកជេរពួកអាវុធហត្ថយ៉ាងខ្លាំង។ ស្អែកឡើងទៀតអធិករណ៍មានតទៅទៀត បាញ់គ្នាច្រងាប់ច្រងិលនៅទីនោះ។

នេះជាលើកទី ១ ហើយ ដែលអធិករណ៍កើតឡើងរវាងសិស្ស និងអាជ្ញាធរ។

លោក ថាច់-ជា រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងអប់រំជាតិ សូត្រតាមវិទ្យុអំពាវនាវឲ្យសិស្សដាក់អាវុធចុះនៅម៉ោង ១៤ ថ្ងៃទី ២៧ មេសា។

ថ្ងៃ ២៨ មេសា បាតុកម្មយ៉ាងធំនៅវិមានឯករាជ្យ សិស្សពាក់កំណាត់ខ្មៅនៅអាវ និងជួតក្បាលកំណាត់ស មានទម្លាក់ជាយបីដូចកាន់ទុក្ខខ្មោចចិន-យួន តែគេកាន់ទុក្ខខ្មោចគ្នាគេដែលថាអាវុធហត្ថបាញ់សម្លាប់នោះ។ មានបដាជេររដ្ឋាភិបាលយ៉ាងសម្បើម : បាញ់យុវជនគឺជាទមិឡ ! បរាជ័យរដ្ឋាភិបាលផ្តាច់ការ ស៊ីង-ង៉ុកថាញ់ សម្លាប់យុវជន មានតែរដ្ឋាភិបាលខ្មែរទេ ដែលសម្លាប់យុវជន !

ហើយគេឃោសនាគគ្រឹកគគ្រេង បានប្រាក់កាសសន្ធឹក។ ពេលនោះនិស្សិត កុយ-ប៊ុច ដែលជាមេនៃរឿង បែរជាមកប្រកាសតាមវិទ្យុសុំទោសរដ្ឋាភិបាលក្តុយ។

- លោក លន់-នល់ ថ្លែងសារសុំឲ្យសិស្សដែលធ្វើបុណ្យនៅវិមានឯករាជ្យនោះ ឈប់ធ្វើបុណ្យដែលគ្មានខ្មោចនោះតទៅទៀត ដើម្បីឲ្យមានរបៀបរៀបរយក្នុងសង្គម។ លោកថាខ្មាំងកំពុងរារាំងយើងកុំឲ្យបោះឆ្នោតបាននៅថ្ងៃ ៣០ មេសា លោកសុំឲ្យសិស្សស្ងប់ចាំបោះឆ្នោតអនុមតិលើគម្រោងរដ្ឋធម្មនុញ្ញសិន។ តែសិស្សលែងស្តាប់ គេនៅតែទៅ នៅដេកជុំវិញវិមានឯករាជ្យបន្តបុណ្យដដែល។

សុំរំលឹកថា ពេលនោះចំថ្ងៃពិសាខបូជាផង បុណ្យពិសាខបូជា គេធ្វើគ្រវីសគ្រវាសឲ្យរួចតែពីដៃ ព្រោះរវល់នឹងរឿងចលាចលសិស្សនៅវិមានឯករាជ្យនោះ។

ថ្ងៃ ៣០ មេសា ១៩៧៣ ជាថ្ងៃបោះឆ្នោតបញ្ចេញមតិលើគម្រោងរដ្ឋធម្មនុញ្ញថ្មី។ ទាហាននិងស៊ីវិលក៏បានទៅបោះឆ្នោត ទោះបីខ្មាំងកៀបសង្កត់និងគម្រាមកំហែងយ៉ាងណាក៏ដោយ។ រដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ អ្នកខ្លះថាមិនល្អ មិនកើត អ្នកខ្លះថាដូច្នេះ ខ្លះថាដូច្នោះ គឺថាយើងគ្មានឯកភាពអ្វីទេ។ ប៉ុន្តែដោយប្រទេសនិមួយៗ ត្រូវតែមានរដ្ឋធម្មនុញ្ញនោះ រដ្ឋាភិបាលត្រូវតែបង្ខំឲ្យចេញច្បាប់នោះខានពុំបាន ល្អអាក្រក់ចាំកែកុនថ្ងៃក្រោយ។

- *រដ្ឋធម្មនុញ្ញសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ត្រូវលោកប្រធានាធិបតី លន់-នល់ ប្រកាសឲ្យប្រើនៅថ្ងៃទី ១២ ឧសភា ១៩៧២ តមកៗ*

ចប់រឿងនេះ ក៏លេចរឿងរបស់បុគ្គលិកសិក្សាធ្វើកូដកម្មចំពោះរឿងដែលរដ្ឋាភិបាលបញ្ចុះក្របខ័ណ្ឌបុគ្គលិកសិក្សា ពីប្រភេទ «ខ» មកនៅប្រភេទ «គ» វិញៗ

- *កូដកម្មបុគ្គលិកនៅក្រសួងមហាផ្ទៃទាំងពីរប្រភេទ គឺលេខាធិការ-លេខហារី ទាមទារក្របខ័ណ្ឌឲ្យស្មើនិងក្របខ័ណ្ឌគ្រូបឋមសិក្សា និងក្របខ័ណ្ឌភ្នាក់ងារនគរបាលជាតិៗ*
- *កូដកម្មបុគ្គលិកពន្ធនាគារអនុរក្ស ចំនួនប្រហែល ២០០ នាក់ ទាំងស្រីទាំងប្រុសទាមទារក្របខ័ណ្ឌរបស់ខ្លួនឲ្យស្មើនឹងក្របខ័ណ្ឌប៉ូលីសដែរ (ក្របខ័ណ្ឌ គ)ៗ*

រដ្ឋាភិបាលល្វីងមុខរាល់ថ្ងៃៗ ពេលនោះដូចជាគ្មានមេគ្មានកោយមិនដឹងជាស្តាប់នរណាៗ ប៉ុន្តែយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រទេសខ្មែរត្រូវតែបោះឆ្នោតជ្រើសរើសប្រធានាធិបតីៗ

- *ថ្ងៃទី ២១ ឧសភា ក្រសួងមហាផ្ទៃបានប្រកាសនាមបេក្ខជនប្រធានាធិបតី គឺមាន :*

លោក កែវ-អន អាយុ ៤១ ឆ្នាំ

លោក លន់-នល់ អាយុ ៥៩ ឆ្នាំ

លោក អ៊ិន-តាំ អាយុ ៥០ ឆ្នាំ

លោក អ៊ិន-តាំ និង លន់-នល់ មានដៃជើងឃោសនាគគ្រឹកគគ្រេងសម្បើមណាស់ ចុងចប់លោក លន់-នល់ ក៏បានជាប់ឆ្នោតទៅៗ

ថ្ងៃ ២១ មិថុនា លោក លន់-នល់ ថ្លែងសារឲ្យប្រជាពលរដ្ឋរួបរួមគ្នាទាំងអស់ ដើម្បីសំរេចគោលការ គឺ :

- *រដ្ឋាភិបាលជួយ*
- *ប្រជាពលរដ្ឋដែលមានសេរីភាព ជាអ្នកកសាងជីវភាពខ្លួនឯង*
- *អ្នកបច្ចេកទេសជួយឧបត្ថម្ភ ជួយបង្ហាត់បង្រៀននិងជួយដឹកនាំៗ*

អង្គការរួបរួមគ្នានោះលោកឲ្យឈ្មោះថា: «អង្គការជាតិបង្រួបបង្រួមខ្មែរអ្នកជាតិនិយម» បារាំងហៅថា: «Rassemblement National de l'Union Nationaliste.»

ប៉ុន្តែហាក់គ្មាននរណាអើពើនឹងលោកសោះៗ

ប៉ុន្តែយ៉ាងណាក៏ដោយ ថ្ងៃទី ៣ និងទី ៤ កក្កដា ១៩៧២, លោក លន់-នល់ ក៏ត្រូវតែបានតែងតាំងជាប្រធានាធិបតីនៃសាធារណរដ្ឋខ្មែរយ៉ាងហ៊ឹកហ៊ាក់ដែរៗ

ពីនោះមកនេះ អស់លោកអ្នកអាចកត់សំគាល់បានថា វរជនយើងចាប់ផ្តើមបែកបាក់គ្នាមែនទែនហើយៗ ចូលមកក្នុងខែសីហា ១៩៧២ គណបក្សបីក្រុមក៏កើតឡើង ហើយមានកម្លាំងសម្បើមៗ គឺ គណបក្សសង្គមសាធារណរដ្ឋ ក្រោមការឧបត្ថម្ភរបស់លោក លន់-នល់, គណបក្សសាធារណរដ្ឋរបស់លោក សិរិមតៈ, គណបក្សប្រជាធិបតេយ្យ របស់លោក អ៊ិន-តាំៗ គណបក្សនិមួយៗ សុទ្ធតែមានសារពត៌មានផ្សាយរៀងៗ ខ្លួនៗ ហើយគេដឹងថា កាសែតដំណឹងពេលព្រឹក និងកាសែតខេមរាធិបតី ដែលសរសេរទ្រទ្រង់គណបក្សសាធារណរដ្ឋ និងរិះគន់រដ្ឋាភិបាលត្រង់ៗ នោះ គឺជាកាសែតបក្សពួករបស់សាធារណរដ្ឋដែរៗ ប្រជារាស្ត្រខ្មែរឡប់ស្មារតី មិនដឹងជាស្តាប់ខាងណា ជឿខាងណាទេៗ

រឿងបោះឆ្នោតរើសតំណាងរាស្ត្រ សភាជាតិ ត្រូវប្រព្រឹត្តទៅនៅថ្ងៃទី ៣ កញ្ញា ១៩៧២; បោះឆ្នោតជ្រើសរើសព្រឹទ្ធសភាជាតិ ត្រូវប្រព្រឹត្តទៅ នៅថ្ងៃទី ១៧ កញ្ញា ១៩៧២។

ប៉ុន្តែអើយផ្តើមឡើង ស្រាប់គណបក្សសាធារណរដ្ឋរបស់លោក សិរិមតៈ បានផ្ញើលិខិតទៅជូនលោក លន់-នល់ មានចំណុច ៥ ខ សុំតវ៉ាអំពីបញ្ញត្តិបោះឆ្នោត លេខ ៤៥-៧២ បសខ ចុះថ្ងៃទី ១២-៧-៧២ ហើយក្រសួងមហាផ្ទៃបែរជាឆ្លើយជួសបានតែ ១ ខ ប៉ុណ្ណោះ គណបក្សនេះក៏សម្រេចថាៈ

១- មិនចូលរួមក្នុងការបោះឆ្នោតនោះទេ,

២- សូមដកសេចក្តីទុកចិត្តទាំងស្រុងពីរដ្ឋាភិបាលបច្ចុប្បន្ន,

៣- គណបក្សនៅតែរក្សាសិទ្ធិជាគណបក្សនយោបាយសកម្ម ។

ហើយកាសែតរបស់គណបក្សនេះ បានសរសេរយ៉ាងខ្លាំងៗសម្បើម ដូចជាសរសេរលើក្បាលកាសែតក្នុងថ្ងៃទី ១១ សីហា ១៩៧២ ថាៈ មនុស្សព្រៃធ្លាប់ប្រើច្បាប់ព្រៃ លុះដល់ចូលមកក្នុងស្រុក ក៏នៅតែប្រើច្បាប់ព្រៃដដែល, ការចេះថយដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាជាតិ ពុំមែនជាការកំសាកទេ គឺជាសេចក្តីក្លាហានក្នុងកិច្ចជាតិរស់ !

បន្ទាប់ពីគណបក្សសាធារណរដ្ឋដកថយមិនចូលប្រកួតបោះឆ្នោតនោះ គណបក្សប្រជាធិតេយ្យក្បាលដីរបស់លោក អ៊ិន-តាំ រួមប្រជុំល្ងាចថ្ងៃទី ៥ សីហា ក៏តាំងសម្រេចដែរថា :

១- ដកខ្លួនមិនចូលប្រឡូកក្នុងការបោះឆ្នោតទេ,

២- ថ្កោលកំហុសចំពោះការរំលោភជាអចិន្ត្រៃយ៍ ពីសំណាក់រដ្ឋាភិបាលទៅលើគោលសំខាន់ៗនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ,

៣- សម្រេចមិនទទួលស្គាល់លទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតខាងមុខ ហើយទុកលទ្ធផលនោះថាគ្មានភាពតំណាងជាតិទាល់តែសោះ។

អស់លោកអ្នកឃើញហើយ នូវអ្នកដឹកនាំបដិវត្តន៍យើងបែកបាក់គ្នាប៉ុណ្ណា? យើងអាចនឹងរស់ទំហំនោះបានទេ?

ឯពួកគណបក្សសង្គមសាធារណរដ្ឋ ដែលបានមកលោក ហង្ស-ធុនហាក់ កាន់ងារជាអគ្គលេខាធិការនោះ ក៏ចេះតែទទ្រឹបៗ ទៅ មុខថ្កៃស្រែជម្រៅ (មុខក្រាស់) ដើរអង្វររាស្ត្រឲ្យយល់រឿងស្ថាប័នជាតិគ្រប់កន្លែង ព្រោះគណបក្សនេះយល់ថា ជាតិត្រូវមានអង្គការជាស្ថាប័នគ្រប់សព្វសម្រាប់និយាយការក្នុងអង្គការសហប្រជាជាតិ។

គ្រានេះ វរជនរៀមច្បងទាំងអស់ មើលមុខគ្នាលែងចំមែនទែនហើយ រីឯកូនចៅដៃជើងម្នាក់ៗនោះ ក៏កាន់ជើងចៅហ្វាយនាយ ស្រែកកោកកាកៗ ថ្កោលទោសគ្នាទៅវិញទៅមកគ្មានប្រណី។

ខ្ញុំនឹកឃើញដល់កាលឃោសនាគណបក្ស កាលពីម្តៃប្អូយឆ្នាំកន្លងទៅហើយ សម័យនោះគេជេរគ្នាជាល្បែង ដូចជាថា កុំជឿប្រជាធិបតេយ្យពីព្រោះ «តៃ-ក-វាក់» គឺទាក់កវៃ ពួកនេះសាហាវណាស់; កុំជឿសេរីភាព ពីព្រោះពួកនេះ «ភាបូត» គឺភូតរាប ភរហូត; កុំទៅយកដីកំបុតក មានក្បាលឥតខ្លួនចង្រៃណាស់; កុំទៅកាន់រូបប្រាសាទដាក់អាចម៍ប្រជៀវ; កុំទៅជឿហនុមានដែលកំពុងលីផែនដីទៅលក់ ។ល។ ខ្លះប្រតិស្ឋរឿងអាសអាភាសផ្សេងៗ ដូចជាថា ហនុមានសហាយនឹងនាងគង្គីង ។ល។ គឺគេចោទគ្នាសើចលេង គ្មានគិតដល់គោលគំនិត នៃគណបក្សសោះឡើយ។ គេគ្មានយកគោលនយោបាយដឹកនាំស្រុកទេស ដែលថាត្រូវធ្វើយ៉ាងណាៗ ទើបបានចំរើននោះមកពោលសោះឡើយ។

ប្រជារាស្ត្រខ្មែរវិលវល់វង្វេង ល្ងង់នៅតែល្ងង់គ្មានស្គាល់មាគ៌ាច្បាស់រឿងនយោបាយស្រុក ដរាបសព្វ ថ្ងៃៗ សម័យនោះវាដូច្នោះ ដល់មកសម័យនេះហើយ ក៏វានៅតែដូច្នោះទៀត គួរស្ដាយ !

ការទាស់ទែងខ្វែងគំនិតគ្នានេះ គ្មាននរណាអាចរំងាប់បានទេៗ ខ្ញុំក៏ចេះតែនឹកថា ឱ! ពេលនេះ ប្រសិនបើមានព្រះឥន្ទ ព្រះព្រហ្ម យមយក្សណាមកប្រោស ហ្ន៎ , ប្រហែលជាបានត្រូវរ៉ូវគ្នាខ្លះៗ ហើយ អស់លោកអ្នកក៏ប្រហែលជាបានគិតដូចខ្ញុំដែរ មិនអ៊ីចឹងឬ? យើងពិបាកចិត្តដូចៗ គ្នាៗ ប៉ុន្តែមានរស្មី មួយដែលនាំឲ្យភ្លឺក្នុងរឿងនេះៗ ក្នុងពេលដែលខ្ញុំកំពុងនឹកផ្សងនោះ ស្រាប់តែសម្ដេចព្រះសង្ឃរាជ ហួត-តាត លោកបានហៅខ្ញុំទៅពិគ្រោះនឹងលោកៗ លោកមានព្រះបន្ទូលសួរថា ស្ថានការណ៍សព្វថ្ងៃ ចលាចលពេញទំហឹង ឯវរជនយើងទាស់គ្នាពេញល្បុង តើលោក ម៉ុល ឯងយល់យ៉ាងណាដែរ? ខ្ញុំនឹក ឃើញថាមានតែសម្ដេចទេ ទើបពួកនោះស្ដាប់ខ្លះ ទើបខ្ញុំទូលទៅព្រះអង្គថា :

- សូមទ្រង់មេត្ដាប្រោស, ទូលបង្គំយល់ថា មានតែសម្ដេចទេ ដែលប្រហែលជាពួកវរជន យើងនៅគោរពស្ដាប់ខ្លះ សូមសម្ដេចសរសេរលិខិតទៅស្នើពួកនោះ ឲ្យរួមគ្នាឡើងវិញទៅ ប្រហែលជា មានលទ្ធផលប្រសើរៗ លោកសួរមកខ្ញុំវិញថា : អាត្មាគិតថានឹងសរសេរទៅហើយ ប៉ុន្តែវាគ្មានអ្នកកាន់ សំបុត្រនោះ យកទៅជូនអស់លោកទាំងនោះដោយផ្ទាល់ៗ ដៃៗ ខ្ញុំក៏ទូលលោកវិញប្រញាប់ថា : ទូល បង្គំជានាយកទៅជូនវរជនទាំងនោះដោយផ្ទាល់ដៃ សុំសម្ដេចធ្វើសំបុត្រនោះមកចុះៗ សម្ដេចព្រះសង្ឃ រាជក៏ធ្វើសំបុត្រទាំងបីជាសម្ងាត់ ឲ្យខ្ញុំនាំទៅជូនលោកទាំងអស់ឲ្យរួបរួមគ្នា ខ្ញុំក៏បាននាំសំបុត្រនោះទៅ ជូនលោក លន់-នល់, លោក សិរិមតៈ, លោក ចេង-ហេង ដល់ទីលំនៅៗ ឯលោក អ៊ិន-តាំ សម្ដេច លោកប្រើស្មៀនលោកឲ្យយកទៅជូនៗ ថ្ងៃក្រោយមកក៏ឃើញលោក សិរិមតៈ, លោក ចេង-ហេង និង លោក អ៊ិន-តាំ ធ្វើលិខិតរួមគ្នាផ្ញើថ្វាយសម្ដេចវិញថា អស់លោកអរព្រះគុណសម្ដេចណាស់ ហើយថា ប្រុងនឹងរួបរួមគ្នាដែរ ពុំចង់បែកបាក់ទេៗ

សម្ដេចព្រះសង្ឃរាជក៏លោកមានអំណរៗ ខ្ញុំដែលជាអ្នកនាំការណ៍ក៏បានសប្បាយដែរ ប៉ុន្តែ ពេលដែលគណបក្សសង្គមសាធារណរដ្ឋកំពុងចាត់បេក្ខជនឃោសនាទ្រើបៗ តែឯង មុននឹងដល់ថ្ងៃបោះ ឆ្នោតចំនួន ១៣ ថ្ងៃ គឺថ្ងៃ ២១ សីហា ១៩៧២ ពេលព្រឹក ស្រាប់តែ..ភ្លាំង ! គ្រាប់បែកប្លាស្ទិកមួយផ្ទុះ ឡើង សំដៅទៅប្រុងផ្ដាច់ជីវិតលោក សឺង-ង៉ុកថាញ់ រដ្ឋមន្ត្រីទី ១ និងជារដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសខ្មែរ!

បះសក់! អស់អ្នកក្រុងភ្នំពេញ និងអ្នកប្រវត្តិសាស្ត្រើកភ្នែកធំៗ ៗ

នែ! អ្នកនយោបាយខ្មែរ លេងឡើងសុទ្ធតែអីចឹងៗ លោក សឺង-ង៉ុកថាញ់ ប្រាប់ពួកកាសែតថា អ្នកដែលប្រាថ្នាជីវិតលោក ជាអ្នកធ្លាប់ធ្វើទាហាន មិនមែនសត្រូវក្រៅទេ គឺសត្រូវក្នុងតែម្ដង លោកថា លោកឥតខ្លាចស្លាប់ទេ ព្រោះជីវិតលោក លោកយកមកឲ្យខ្មែរប្រើហើយ បើមានគេពុំពេញចិត្តនឹង លោក គេចង់បំបាត់លោក ក៏មិនដឹងជានឹងគិតធ្វើម្ដេចៗ ផ្សងៗ ទៅចុះ ស្លាប់ក៏ស្លាប់ទៅ !

មែន, លោក សឺង-ង៉ុកថាញ់ ជាមនុស្សនយោបាយតាំងពីឆ្នាំ ១៩៣០ ធ្លាប់ចោលស្រុក ចោល ស្រែ ចោលម៉ែ ចោលឪ ធ្លាប់ជាប់គុកច្រវាក់ ធ្លាប់នៅព្រៃស៊ីអត់ស៊ីឃ្លាន, ធ្លាប់ត្រូវគេជេរតាមវិទ្យុយ៉ាង ចាស់ដៃកាលពីឆ្នាំ ១៩៦៣ ថាក្បត់ជាតិ លោកទើបតែបានងើតក្បាលមកជាន់ស្រុកខ្មែរ ក្រោយព្រឹត្តិ-ការណ៍ ១៨ មីនា ក៏ស្រាប់តែរងគ្រោះអាក្រក់ទៀត មករងថ្មបាក់ ត្រូវកូនសិស្សជេរពេញមេឃ កាលពី ខែមេសា ហើយមិនទាន់បានស្ងប់ផង ក៏ស្រាប់តែមកបឹះស្លាប់បែបធូរល្អយ៉ាងនេះទៅទៀតៗ គិតទៅ ដូចជាអាសូរលោកដែរៗ នេះសំដីអ្នកត្រិះរិះគេពោលៗ

ចំណែកខ្ញុំ ខ្ញុំភ្ញាក់ផ្អាក់ទឹកចិត្តថា ឳ! អ្នកនយោបាយខ្មែរ! បើលេងឡើង សុទ្ធតែប្រាថ្នាបំបាត់ស្រមោលគ្នាអីចឹង តើថ្ងៃណាឡើយនឹងបានថ្កុំថ្កើង! ឳ! បើមិនបានថ្កុំថ្កើងទេក៏ហីទៅចុះ អាណិតតែកុំឲ្យរឹតតែខ្ទេចខ្ទីថយទៅទៀតនោះ។ ការកាប់សម្លាប់គ្នានេះ មុខគួរឲ្យស្ដាយណាស់។ រាប់ឈ្មោះមើល អ្នកចេះដឹងខ្មែរយើងមានប៉ុន្មាននាក់? បើរវល់តែលបកាប់សម្លាប់គ្នាអីចឹង ចុងចប់វាទៅសល់អ្វី? មាននរណាដឹកនាំនរណា? បើយើងមិនពេញចិត្តនឹងលោក សឺង-ង៉ុកថាញ់ទេ លោក សឺង-ង៉ុកថាញ់ចេះខ្មែរដែរតើ ម៉េចមិននិយាយប្រាប់ឲ្យត្រង់ទៅ? ម្យ៉ាងទៀតលោក សឺង-ង៉ុកថាញ់នេះ គាត់មកដើម្បីបង្គ្រប់កិច្ចដែលជាត្រូវបង្កើតឲ្យមានស្ថាប័នជាតិគ្រប់សព្វទេតើ ចប់ហើយគាត់ឈប់ គាត់មានក្រាញចង់ដឹកនាំឯណា? ម៉េចក៏មិនចាំមើលគាត់សិន?

ប៉ុន្តែ! ចរិតខ្មែរយើង!!! អើធ្វើម៉េចបើវាអីចឹងពីកំណើតមកហើយនោះ!!! កែពុំបាន! ខ្ញុំមិនដឹងជាឈ្មោះណានៅក្នុងក្រុមណាទេ ដែលប្រុងសម្លាប់លោក សឺង-ង៉ុកថាញ់នោះ ប៉ុន្តែខ្ញុំជឿថា អ្នកនោះក៏គឺជាខ្មែរដែរ។

- ថ្ងៃទី ៣ កញ្ញា ១៩៧២ បោះឆ្នោតជ្រើសរើសសភាជាតិ
- ថ្ងៃទី ១៧ កញ្ញា ១៩៧២ បោះឆ្នោតជ្រើសរើសព្រឹទ្ធសភា :

ពេលទាំងនោះបានប្រព្រឹត្តិទៅដោយស្រួល ។

លុះដល់ចូលមកខែតុលា ១៩៧២ មានការកត់សំគាល់មួយទៀត គឺថ្ងៃទី ១៤ តុលា ១៩៧២ គណៈមន្ត្រីរបស់លោក សឺង-ង៉ុកថាញ់ តាំងឡើងដោយក្រឹត្យលេខ ១៨៧/៧២ PRK ថ្ងៃ២១មីនា១៩៧២ បានដាក់ពាក្យសុំលាលែង ចំពោះលោកសេនាប្រមុខ លន់-នល់ ។

លោកសេនាប្រមុខប្រធានាធិបតីបានចាត់ឲ្យលោក ហង្ស-ធុនហាក់ អគ្គលេខាធិការគណបក្សសង្គមសាធារណរដ្ឋឲ្យរៀបចំគណៈរដ្ឋមន្ត្រីថ្មី។ គណៈរដ្ឋមន្ត្រីថ្មីកើតឡើងដោយក្រឹត្យលេខ ៧៨៥/៧២ PRK ចុះថ្ងៃ ១៥ តុលា ១៩៧២ មានទេសរដ្ឋមន្ត្រី ៤ រូប, រដ្ឋមន្ត្រីថ្មី ១១ រូប និងរដ្ឋលេខាធិការ ៥ រូប ។

- ថ្ងៃ ១៧ តុលា គណៈរដ្ឋមន្ត្រីថ្មី បានបង្ហាញខ្លួនចំពោះសហសភា។

ហើយទាំងអស់គ្នា ចាប់ធ្វើការតទៅ ដោយមានសង្ឃឹមថាបានចម្រើនស្រុកទេស។

សរុបក្នុងឆ្នាំ ១៩៧២ យើងបែកបាក់គ្នាយ៉ាងខ្លាំង ហើយផ្លូវជាតិលេខ ១ ពីអ្នកលឿងទៅស្វាយរៀង យើងទៅលែងរួច ទីខេត្ត ទីក្រុងរួញចូលក្នុងបន្តិចម្ដង ។

យើងចូលមកក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៣។

យើងរាល់គ្នាជឿថា ប្រហែលជាយើងឆ្អែតឆ្អន់នឹងរឿងប្រទូសរ៉ាយ ជេរគ្នា បាតុកម្ម កូដកម្ម ស្អីទៀតហើយ។ ប៉ុន្តែចាំមើល?

ថ្ងៃទី ២៧ មករា ១៩៧៣ អាមេរិកាំងនិងយួនខាងជើងចុះហត្ថលេខាឈប់ច្បាំងនៅយួនខាងត្បូង។ លោកសេនាប្រមុខខ្មែរ បញ្ជាឲ្យទាហាននៅក្នុងបន្ទាយទុកឳកាសឲ្យយួនខាងជើងដកទ័ពទៅស្រួលៗ ចេញទៅវិញ។

យើងមានពន្លឺសង្ឃឹម! ប៉ុន្តែស្រាប់តែព្រឹបៗ ពួកព្រៃកន្ទ្រឹបទ័ពរដ្ឋាភិបាលស៊ីគ្រប់កន្លែង ធ្វើឲ្យស្លាប់ខ្មែរក្មេងចាស់ទ្វេលើសដើម! ខាងណោះគ្រាប់បែក ខាងណោះផ្ដក់ចូល ! បូកគ្នាទៅម៉ដ្ឋៗ ទាំងភូមិ ! នរណាចាញ់? នរណាឈ្នះ? ឆ្លើយថា ខ្មែរចាញ់ទាំងអស់គ្នា ! នេះរឿងច្បាំង។ ឯរឿងកិច្ចការរដ្ឋវិញ លោកកុង្សីយ៍កិច្ចការសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ តម្រូវឲ្យឡើងថ្លៃប្រេងឥន្ធនៈ ក៏ដូចជាជាស់អាគមចិនតម្លើង

ថ្ងៃអីវ៉ាន់គ្រប់ជំពូកព្រឹបៗ ដូចទឹកចាល់ទំនប់ៗ បុគ្គលិកសិក្សាខ្មែរអត់ទ្រាំពុំបាន ក៏ផ្ដើមធ្វើកូដកម្ម (ថ្ងៃ ១០-២-៧៣) គគ្រឹកឡើង គ្រូបង្រៀនឈប់បង្រៀនសិស្ស ព្រោះបញ្ហាប្រកួតនឹងទំនិញឡើងថ្លៃៗ ក្នុងថ្ងៃទី ២៣ កុម្ភៈ ម៉ោង ៨ កន្លះព្រឹក នៅមហាវិទ្យាល័យគរុកោសល្យ, គណៈកម្មការចម្រុះតំណាងគ្រប់ក្របខ័ណ្ឌបុគ្គលិកសិក្សាខ្មែរដែលមានលោក សេង-ប៊ុនថន ជាប្រធាន និងមានគ្រូបង្រៀនប្រមាណ ៤០០ នាក់រួមផង បានធ្វើសន្និសីទសារពត៌មានស្ដីអំពីគោលបំណងដ៏ពិតប្រាកដ នៃកូដកម្មរបស់បុគ្គលិកសិក្សាខ្មែរៗ

លោក សេង-ប៊ុនថន បុគ្គលិកសិក្សាធ្វើកូដកម្មនេះ ដោយសារក្រពះដែលប្រទាំងប្រទើសនឹងរឿងឡើងថ្លៃទំនិញគ្រប់សារពើៗ បើរដ្ឋាភិបាលមិនដោះស្រាយទេ កូដកម្មនឹងបន្តទៅទៀត!

រឿងកូដកម្មបានលាតវែងតទៅ អ្នកខ្លះកាន់ជើងថាគ្រូធ្វើនេះត្រូវ ព្រោះថាប្រយោជន៍រួម ត្រូវតែទាមទារៗ អ្នកខ្លះថា ពួកលោកគ្រូ អ្នកគ្រូធ្វើនេះមិនសម ព្រោះបើទាមទារផង បង្រៀនសិស្សផងទៅវាម៉េច? លេងទម្លាក់ការបោល ទុកឲ្យកូនខ្មែរគ្មានវិជ្ជាព្រោះរឿងទាមទារនោះ វាមិនស្លាប់ហើយ? កូនខ្មែរកៀសពីព្រៃ, កូនអ្នកក្ររហេមរហាម កូនគេកូនឯងដែលគ្មានប្រាក់កាសនឹងជួលសាលារៀននោះ វាមិននៅតែខ្វាក់ពពើមទៅហើយ? ជាមួយគ្នានឹងកូនយើងរាល់គ្នានៅផ្ទះ, នៅ Lycée Descartes គេបង្រៀនគគ្រឹក រួបកូនចៅថៅកែចិនធំៗ អ្នកធំៗ គេមានគ្រូបង្រៀនដល់ផ្ទះ ខ្លះសុំទៅរៀនរហូតបរទេសៗ ពួកអស់នោះចេះដឹងត្រឡប់មកវិញ ចៅហ្វាយយើងទៀត ! ទៅណាវាល្បែង!

នៅថ្ងៃអាទិត្យ ទី៤ មីនា ១៩៧៣, នៅសាលមហោស្រពទន្លេបាសាក់ មានបើកសម័យប្រជុំមួយពិភាក្សាស្ដីពីបញ្ហាទំនិញឡើងថ្លៃនោះ ឆ្លើយតបនឹងកូដកម្មបុគ្គលិកសិក្សាៗ អស់លោកអ្នកធំ មានលោក លន់-ណុន, អ៊ិត-ធុយ, សាផុន-សាវ៉ាស៊ី, ថាច់-ជា, កែវ-ម៉ុងគ្រី, ឡុង-បុត្តា, ស៊ុម-ឈុំៗ និយាយទៅនិយាយមកគ្មានដំណោះស្រាយអ្វីនាំឲ្យកក់ក្ដៅសោះឡើយៗ ហើយដែលនាំឲ្យលោក លន់-ណុន ក្ដៅក្រហមមុខនោះ គឺមានគ្រូបង្រៀនម្នាក់ចោទលោកថា លោកមាន ៩២ លានដុល្លារ U.S. ផ្ញើនៅបាំងស្វីស Banque Suisse !

ហ៊ឺ ស្ដាប់ទៅឈឺក្បាល ។

រឿងនេះមិនទាន់ចប់ផង លេចរឿងលោកផ្កាយ១ អ៊ុង-ញ៉ូច ចៅហ្វាយខេត្តកំពត ទះកំផ្លៀងលោកគ្រូ គង់-លីម, មកទៀត គ្រូៗ ក៏រំជួលឡើងទៀតៗ លោកអភិបាលក្រុងយើងយល់ថាបែបមិនស្រួល ក៏ធ្វើដីកាក្រុងថ្ងៃ ១៤ មីនា ១៩៧៣ ហាមប្រាមមិនឲ្យធ្វើបាតុកម្មផ្ដេសផ្ដាស !

ប៉ុន្តែមានប្រសិទ្ធភាពឯណា? ថ្ងៃទី ១៧ មីនា ១៩៧៣ មានមីទីងគ្រូបង្រៀនគគ្រឹកគគ្រេង នៅមហាវិទ្យាល័យគរុកោសល្យ, មានបដាជាច្រើនប្រឆាំងនឹងរដ្ឋាភិបាល ដូចជាថា : អ្នកដឹកនាំល្មោភអំណាច + ខ្វះសមត្ថភាព = កប់ខ្លួនឯង, ជាដើម ។

ម៉ោង ១១ ជិតឈប់ប្រជុំទៅហើយ ក៏ស្រាប់តែ ខ្ទាំង! ស្លាប់ ២ នាក់ របួសច្រើននាក់ ! ផ្ទុះគ្រាប់បែក !

– ហើយព្រឹត្តិការណ៍ធំបំផុត ស្ទើរក្រឡាប់ផែនដីក្នុងថ្ងៃដដែលនោះ គឺវេលាម៉ោង ១ កន្លះ ថ្ងៃត្រង់ ស្រាប់តែ ខ្ទាំង! ខ្ទាំង! ពីរគ្រាប់ក្បែររបងវិមានសាធារណរដ្ឋចំការមន! យន្តហោះ T 28 បើកបរដោយឈ្មោះ ស-កុត្រា ដែលថាត្រូវជាអតីតស្វាមីនាងបទុមបុប្ផា បានទំលាក់គ្រាប់បែកនេះ សំដៅលោកប្រធានាធិបតី លន់-នល់ ដែលវេលានោះក៏មានប្រជុំគណៈរដ្ឋមន្ត្រីផងៗ

ក្នុងថ្ងៃនោះមានការបន្ទាន់ៗ ជាប់ៗ គ្នាៗ បន្ទាប់ពីទំលាក់គ្រាប់បែកនេះភ្លាម លោកប្រធានាធិបតី លន់-នល់ ថ្លែងសារប្រាប់រាស្ត្រឲ្យរួបរួមគ្នា រួចលោកថ្លែងប្រកាសភាពអាសន្ន ប្រទេសជាតិស្ថិតនៅក្នុងកយន្តរាយ, លោក គាំ-រ៉េត រដ្ឋមន្ត្រីឃោសនាការ ថ្លែងអំពីវិធានការការពារ ហើយឲ្យរាស្ត្រនៅឲ្យស្ងៀមកុំភ្ញាក់ផ្អើល, លោក ថោង-លឹមហួង ធ្វើសន្និសីទកាសែត, ហើយបំរាមគោចរប្រកាសពីម៉ោង ២១ ដល់ម៉ោង ៥ ភ្លឺៗ

ព្រឹត្តិការណ៍ច្រើនស្អេកស្កះ រកកត់មិនទាន់ៗ បន្ទាប់មកមានការចាប់ពពួកស្តេចឃុំមួយកន្ទែងៗ បន្ទាប់មក ខ្មែរយើងក៏ហៅកប៉ាល់ហោះអាមេរិកាំង ឲ្យចូលមកជួយទម្លាក់គ្រាប់បែកនៅជុំវិញរដ្ឋធានីភ្នំពេញតែម្តង ព្រោះពេលនោះយួននិងខ្មែរខាងម្ខាងទៀតនោះ ចូលមកកាន់តែកៀកទីងក្រុងភ្នំពេញណាស់ទៅហើយ ដូចនៅអរិយក្សត្រនេះជាដើមៗ

ប៉ុន្តែបែបផ្ទួរបន្តិចមកវិញៗ

ថ្ងៃទី ១៧ មេសា ១៩៧៣ លោក នល់-នល់ ថ្លែងសារជំរាបរាស្ត្រអំពីចំណង់និងបំណងរបស់លោកក្នុងការបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់ខាងនយោបាយមួយ (Un Haut Conseil Politique) សម្រាប់កាន់កាប់ការដឹកនាំរួមគ្នា ចំពោះបញ្ហាធំៗ របស់ជាតិៗ

ស្តាប់ពាក្យនេះ សហសភាពេលប្រជុំពេញអង្គជាសមាជសភាក្នុងសម័យប្រជុំវិសាមញ្ញនៅថ្ងៃចន្ទ ទី ២៣ មេសា ១៩៧៣ សំរេចចិត្តគាំទ្រម៉ឺងម៉ាត់នូវគំនិតពង្រឹកមូលដ្ឋាននយោបាយនេះ ហើយដើម្បីអនុវត្តនូវកម្មវិធីនេះ រដ្ឋាភិបាលពិសេស ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចាត់វិធានការតាមបញ្ញត្តិក្នុងរយៈ ៣ ខែៗ

ថ្ងៃ ២៤ មេសា ១៩៧៣ លោក លន់-នល់ ថ្លែងសារជំរាបខ្មែរអំពីសមាសភាពឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានយោបាយៗ

១- ផ្អាកសម័យប្រជុំនៃសភាជាតិនិងព្រឹទ្ធសភាសម្រាប់រយៈពេល ៦ ខែៗ

២- បង្កើតគណៈកម្មាធិការមួយមានឈ្មោះថា ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានយោបាយ ដែលមានភារៈជួយលោកប្រធានាធិបតីនៃសាធារណរដ្ឋ ក្នុងកិច្ចការដឹកនាំប្រទេសជាតិៗ

* *

*

ក្នុងរយៈពេលជិត ៦ ខែនេះ ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានយោបាយ អាស្រ័យដោយសម្ដេងនៃលោកប្រធានាធិបតីសាធារណរដ្ឋខ្មែរ នឹងធ្វើសេចក្តីសម្រេចផ្សេងៗ ដែលនឹងត្រូវឲ្យរដ្ឋាភិបាលពិសេសអនុវត្តៗ

ការចាត់តាំងនិងការប្រព្រឹត្តទៅ នៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានយោបាយ នឹងត្រូវកំណត់ដោយបញ្ញត្តិនៃលោកប្រធានាធិបតីសាធារណរដ្ឋៗ

មកដល់ត្រង់នេះ យើងដូចជាបានសប្បាយ ត្បិតបានឃើញអស់លោកវរជនទាំងអស់ បានរួបរួមគ្នាឡើងវិញដូចប្រាថ្នាៗ

ប៉ុន្តែមកនឹកធ្ងល់ត្រង់ពេលបន្តិច គឺថ្ងៃទី ២ ឧសភា ១៩៧៣ គណៈរដ្ឋមន្ត្រីលោក ហង្ស-ធុនហាក់ បានលាលែង ហើយថ្ងៃទី ១៦ ឧសភា ១៩៧៣ លោក អ៊ិន-តាំ ដែលជាសមាជិកឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានយោបាយនោះ ស្រាប់តែសម្រុតខ្លួនចុះមករៀបចំគណៈរដ្ឋមន្ត្រីបន្តពីលោក ហង្ស-ធុនហាក់ ហើយ

ចំពោះរឿងនេះ ខ្ញុំសូមរំលឹកឡើងវិញបន្តិចថា គណៈរដ្ឋមន្ត្រីស្រុកខ្មែរយើងដូចជាផ្លាស់ប្តូរញឹកញាប់ពេក រកតែនឹងទទួលខុសត្រូវចំពោះប្រវត្តិសាស្ត្រឲ្យបានជាក់ច្បាស់ប្រាកដប្រជាពុំទាន់ៗ គិតមើលចុះតាមដែលខ្ញុំកត់ត្រា : ពីខែកុម្ភៈ ១៩៥៨ ដល់ខែមីនា ១៩៧០ យើងមានគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ៤៥ លើក ដែលក្នុងនេះ មានគណៈរដ្ឋមន្ត្រីគណបក្ស ២០ លើក គណៈរដ្ឋមន្ត្រីសង្គមរាស្ត្រនិយម ២៥ លើកៗ ហើយនាយករដ្ឋមន្ត្រីឃើញតែមនុស្សដដែលៗ ច្រើនលើកដូចជាញ៉ាមញៀនតែឋានៈនេះយ៉ាងម៉េចមិនដឹង តែការ មិនឃើញចម្រើនទៅមុខសោះ ផ្លាស់ចុះផ្លាស់ឡើង មនុស្សដដែលៗ ដើរជ្រុំជើងលើដានចាស់ដដែលៗ មិនឃើញឈានទៅមុខសោះៗ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៤៨ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧០ មានឈ្មោះមនុស្សដែលមានវាសនាធ្វើនាយកនោះ ១៧ នាក់ ដូចជាសីហនុ ១៥ លើកម្នាក់ឯង សម្តេច ប៉ែន-នុត ៦ លើកម្នាក់ឯងៗ អ៊ុម-ឈៀងស៊ុន និង នរោត្តម-កន្តុល ៣ លើកម្នាក់ៗ ហើយកាលនីតិកាលទី ១ នៃសភាជាតិនោះ នាយករដ្ឋមន្ត្រីមានលោក ឈាន-វ៉ម, ប៉ែន-នុត, យ៉ែម-សំបូរ, អៀវ-កើសៗ នីតិកាលទី ២ មានលោក ហ៊ុយ-កន្ថុលៗ

យើញថា វរជនខ្មែរទាំងនោះ លាយចម្រុះគ្នាទាំងអ្នកល្មោភអំណាច អញនិយម គៅអីនិយម ផ្តាច់ការនិយម ព្រមទាំងអ្នកជាតិនិយមខ្លះផងៗ

ការផ្លាស់ប្តូរហើយវិលទៅវិលមក ធ្លាក់ទៅលើតែបុគ្គលម្នាក់ៗ និងពួកក្រុមម្នាក់ៗ នេះហើយដែលទុកដូចជាទម្លាប់ម្យ៉ាងរបស់អ្នកកាន់អំណាចស្រុកខ្មែរ ហើយដែលគេប្រកាន់ថាជាទម្លាប់ «ល្អ» របស់គេទៀតៗ

ហើយមកដល់ត្រង់នេះ ខ្ញុំសូមបញ្ចប់កំណត់របស់ខ្ញុំពេលនេះចុះ តែសូមឲ្យអស់លោកអ្នកអានពិចារណាឡើងវិញ តាំងពីក្រោយព្រឹត្តិការណ៍ ១៨ មីនា ១៩៧០ រហូតមកដល់នេះ តើយើងបំផ្លាញពេលឲ្យខូចទទេៗ ទៅប៉ុណ្ណា? យើងប្រឈ្មោះគ្នាប្រទាំគ្នា គ្មានមេ គ្មានកោយ អស់ពេលប៉ុន្មាន? តើយើងអាចនឹងរិះគន់ការបែកបាក់ដ៏អាស្រូវនេះបានដែរទេ?

សូមអស់លោកអ្នកមេត្តាគិត ហើយឆ្លើយចំពោះរឿងនេះផងចុះៗ តើ **ចរិតខ្មែរ** យើងអាចផ្លាស់ខ្លះបានទេ? ដើម្បីកសាងសាធារណរដ្ឋតទៅទៀតនោះ?

*

*   *